

باز هم درباره‌ی روحانیت شیعه و مدیریت جهانی

روحانیت شیعه برای ایفای اثربخش نقش خود در مدیریت

جهان نیاز به برنامه‌ریزی صد ساله دارد!

عقیل ملکی‌فر

خرداد ۱۳۹۳

طبق اطلاعات موثق، دولت ژاپن برای آینده‌ی خود برنامه‌ریزی یکصد ساله دارد^۱؛ و دیگر کشورهای پیشرفته نیز افق زمانی چشم‌اندازها و برنامه‌های خود را در دهه‌های اخیر به ۵۰ سال گسترش داده‌اند. علت اصلی این است که پیگیری ماموریت‌های بزرگ و ایجاد تحولات بنیادین در دنیای امروز نیاز به کار و سرمایه گذاری بلند مدت دارد.

اگر دولتی هم چون ژاپن به منظور گسترش امپراتوری اقتصادی آفتاب تابان در جهان، خود را نیازمند برنامه‌ریزی‌های یکصد ساله می‌بیند، چگونه ممکن است روحانیت شعبه برای کمک به ایجاد دنیایی بهتر برای بشریت نیاز به برنامه‌ریزی یکصد ساله و شاید بیشتر نداشته باشد؟

دنیای امروز در آستانه‌ی یک گذر بزرگ است: گذر از مادی‌گرایی به معنویت‌گرایی. باید در نظر داشته باشیم که مادی‌گرایی سه قرن سابقه دارد! چون ریشه‌های آن به قرن هفدهم میلادی برمی‌گردد، زمانی که بشر متجدد به نام انسان‌گرایی (اومانیزم) پرچم مخالفت با آسمان را برافراشت و به قول مهدی الما نجر - آینده‌پژوه مراکشی - تصمیم گرفت تا متعالی‌ترین و لطیف‌ترین مفاهیم معنوی را "مادی‌سازی" کند.

این گذشته‌ی طولانی تا قرن‌ها بر دوش تاریخ بشر سنگینی خواهد کرد. برای درک نقش و وزن این بار سنگین و موانعی که بر سر راه معنوی شدن جهان ایجاد می‌کند، خوب است به یکی از فنون آینده‌پژوهی به نام "مثلت آینده" اشاره کنیم.

۱. برای اطلاع بیشتر در زمینه، رک:

- عقیل ملکی‌فر، رضا ملکی، سیاوش ملکی‌فر، "راهنمای کاربردی آینده‌نگاری در دولت"، تهران: اندیشکده آصف، در دست انتشار

مثلث آینده چه می گوید

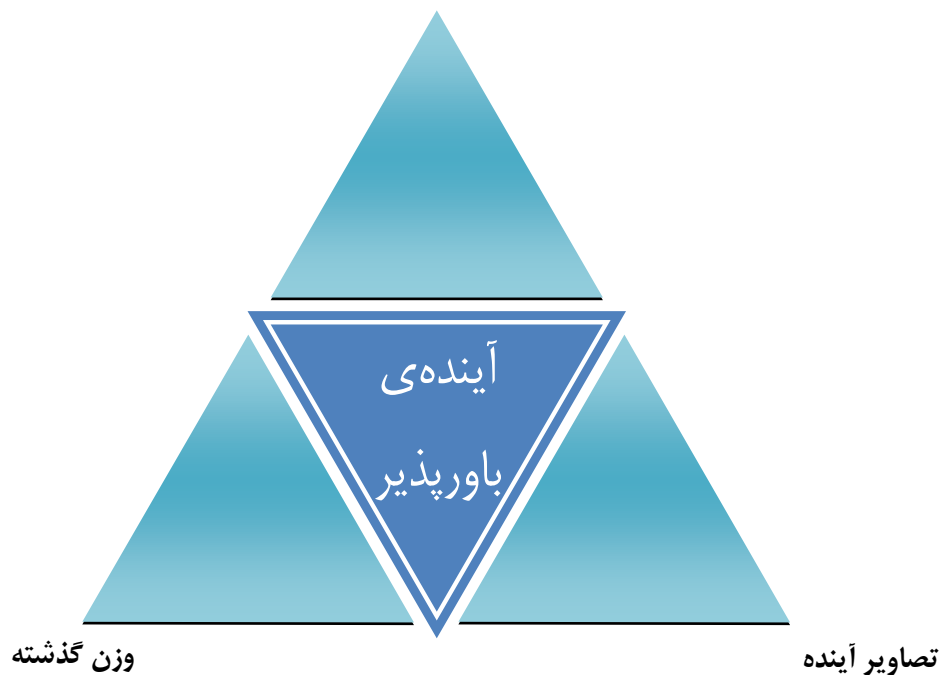
مثلث آینده، ناظر بر این مدعاست که آینده ی باورپذیر از برهم کنش سه عامل کلیدی، که سه راس یک مثلث را تشکیل می دهند، بر ساخته می شود:

(۱) روندها و پیش بینی ها

(۲) تصاویر آینده، که می توانند مثبت و منفی، و خوش بینانه و بدبینانه باشد. بشر امروز به مثابه ی یک "کل" تصویر مثبت و خوش بینانه ای از آینده ی خود ندارد. برخی از اندیشمندان، زمانه ی ما را ظلمانی ترین شب تاریخ بشریت می دانند. به عقیده ی اینان، بشریت وارد تونلی ظلمانی شده است که پایان آن روشن نیست.

۳. وزن گذشته (= نقل تاریخ)، که بر شانه های آینده سنگینی می کند، و اجازه ی پیشروی به سوی آینده را نمی دهد. نقل گذشته هم چون وزنه ی سنگینی است که بر بلی یک کوهنورد بسته شده، و او را از صعود به قله های هدف - قله های آینده - باز می دارد.

روندها و پیش بینی ها

گذار بشریت به سوی معنویت گرایی چنان مشهود است که سهیل عنایت الله، آینده پژوه صاحب نام پاکستانی، موج چهارم را عصر معنویت، و ما آن را عصر فرهنگ و معنویت پیش بینی کرده ایم. موج چهارم از مدت ها پیش در "آن جا" - یعنی در کشورهای پیشرفته ی جهان - در حال ساخته شدن است. نشانه ی ظهور عصر معنویت این است که روند غالب "مادی سازی غیر مادی ها" که سه قرن بر جهان حاکم بوده؛ اخیراً معکوس گردیده و جای خود را به روند تازه ای به نام "غیرمادی سازی مادیات" سپرده است! عصر

فرهنگ و معنویت فرصت تاریخی بی‌بدلی را برای روحانیت شیعه ایجاد کرده است. روحانیت شیعه باید به نمایندگی از منبع معنویت اصل (اهل بیت علیهم‌السلام) پرچم معنویت را در سراسر جهان برافرازد. در واقع، در جنگ تاریخی میان پارادایم مادی گرایی و معنویت گرایی، روحانیت شیعه باید به گونه‌ای عالمانه و نظام‌مند به یاری پارادایم معنویت گرایی برخیزد. و در این زمینه نقش راهبری را از آن خود نماید. و نسبت به این امر هوشیار باشد که راهبری پارادایم معنویت گرایی، مدعیان زیادی در گوشه و کنار جهان دارد که اغلب آن‌ها با آخرین ترندهای علمی و هنری به میدان آمده و ابراز وجود می‌کنند. این رقیبان، زبان نسل‌های جوانتر بشریت را به خوبی می‌دانند، و نیازهای معنوی آن‌ها را نیز به خوبی می‌شناسند؛ و به همین خاطر به راحتی با نسل‌های جوان ارتباط برقرار می‌کنند.

یکی از ویژگی‌های مهم آینده‌پژوهی، که این همه ما بر آن تاکید می‌کنیم، این است که یک زمان نظری پخته و جذاب برای گفت و شنید درباره‌ی مفاهیم نوین مورد نیاز بشریت پدید آورده. روحانیت شیعه باید این زبان را به طور حرفه‌ای فرا گیرد و بکوشد تا با استفاده از آن با جوانان فرهیخته در سراسر جهان ارتباط برقرار کند. این زبان به ویژه ظرفیت زیادی برای پرورش **ایده‌ی انتظار** و تبدیل آن به یک **گفتمان جهانی** دارد.

روحانیت شیعه می‌تواند و باید **منشور جهانی انتظار** را با دید یکصد ساله تدوین و آن را به اکثر زبان‌های دنیا ترجمه کند، و در جهت اشاعه بین‌المللی آن بکوشد. این نوع منشورنویسی‌ها در دنیای امروز رواج دارد، و جزء کارهای پایه در زمینه‌های مختلف به شمار می‌آید. برای نمونه می‌توانیم منشور جهانی اکیناوا در خصوص **جامعه‌ی اطلاعاتی** را مثال بیاوریم که چند صفحه بیش نیست، اما به امضای رهبران اکثریت کشورها رسیده است. مثال دیگر، منشور صهیونیسم جهانی است که یک قرن پیش توسط هرترسل و هم‌فکران او نوشته شد، و در نهایت به ایجاد رژیم صهیونیستی در فلسطین اشغالی انجامید. منشورهای بین‌المللی مهم اند و تاثیر چشم‌گیری بر اذهان مردم دنیا دارند؛ به ویژه اگر به خوبی ترویج شوند.

منشور جهانی انتظار، که ما از آن سخن می‌گوییم در واقع یک **کتاب سپید**^۱ است که ضمن اشاره به اصول بنیادین آموزه‌ی انتظار، فرصت‌ها و تهدیدهای صدساله‌ی پیش‌روی این آموزه را نیز به دقت پیش‌بینی می‌کند. این منشور (یا کتاب سپید) در واقع **میثاق مشترک** همه‌ی فرزندان معنویت‌اندیش جهان برای ساختن یک دنیای متفاوت برای بشریت خواهد بود.

منشور انتظار هم‌چنین باید حاوی یک چشم‌انداز بزرگ و برانگیزاننده‌ی از آینده‌ی بشریت باشد؛ چشم‌اندازی که با الهام از چشم‌انداز قدسی بشریت تدوین شده است.

لازمه‌ی همه‌ی این اقدامات شدنی این است که روحانیت شیعه، "ماموریت جهانی" خود را شفاف و تدوین نماید. این ماموریت که باید با نگاه صدساله تدوین شود، در حقیقت به "نقش جهانی" روحانیت شیعه

۱. White Paper

در صد سال آینده ی جهانی اشاره دارد . تدوین ماموریت جهانی روحانیت به آن کمک می کند تا برخوردی "حرفه‌ای" و با "استانداردهای بالا" با شرایط جهانی پیش روی بشریت داشته باشد.

تغییر پارادایم جهانی به سوی معنویت اصیل و حیانی، به عنوان نقش اصلی روحانیت شیعه در جهان معاصر ، بدین معناست که روحانیت شیعه می‌تواند و باید "قوانین بازی" در مقیاس جهانی را عوض کند.

این مهم صرفاً با رویکرد "ساختارشکنی" امکان‌پذیر است، ساختار شکنی روابطی که دنیا را به سمت مادی‌گرایی و همزاد آن "مصرف‌گرایی" سوق می‌دهند. لازمه‌ی این ساختار شکنی تعهد همه جانبه و تزلزل‌ناپذیر نسبت به محرومان جهان و کسانی است که صدایشان شنیده نمی‌شود.

امروزه نظام سلطه با بهره گیری از آخرین یافته های علوم مختلف از جمله آینده پژوهی - و به کارگیری انواع ابزارهای هنری می‌کوشد تا خود را "مالک بی بدیل آینده جهان" نشان دهد. روحانیت شیعه باید این اسطوره را درهم شکند و به طور مدلل و با استفاده از اهرم های گفتمانی و هنری ثابت کند که خورشید آینده به نفع محرومان جهان و به زبان اربابان قدرت طلوع خواهد کرد.^۱

۱. مراد از چشم‌انداز قدسی همان چشم‌انداز مهدوی(عج) از آینده‌ی فرجامین بشریت است.